

GLÖMDA TORPLÄMNINGAR I SKOGENS MITT

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2 i Näsby 5.55 och 5.53, Rystad socken,
Linköpings kommun, Östergötland

HAMPUS NORRGREN

Rapporter från Arkeologikonsult 2018:3140

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Översiktspild av den täta granplanteringen med en vilande fyllhammare i förgrunden.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003
Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

© Arkeologikonsult 2019

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

GLÖMDA TORPLÄMNINGAR I SKOGENS MITT

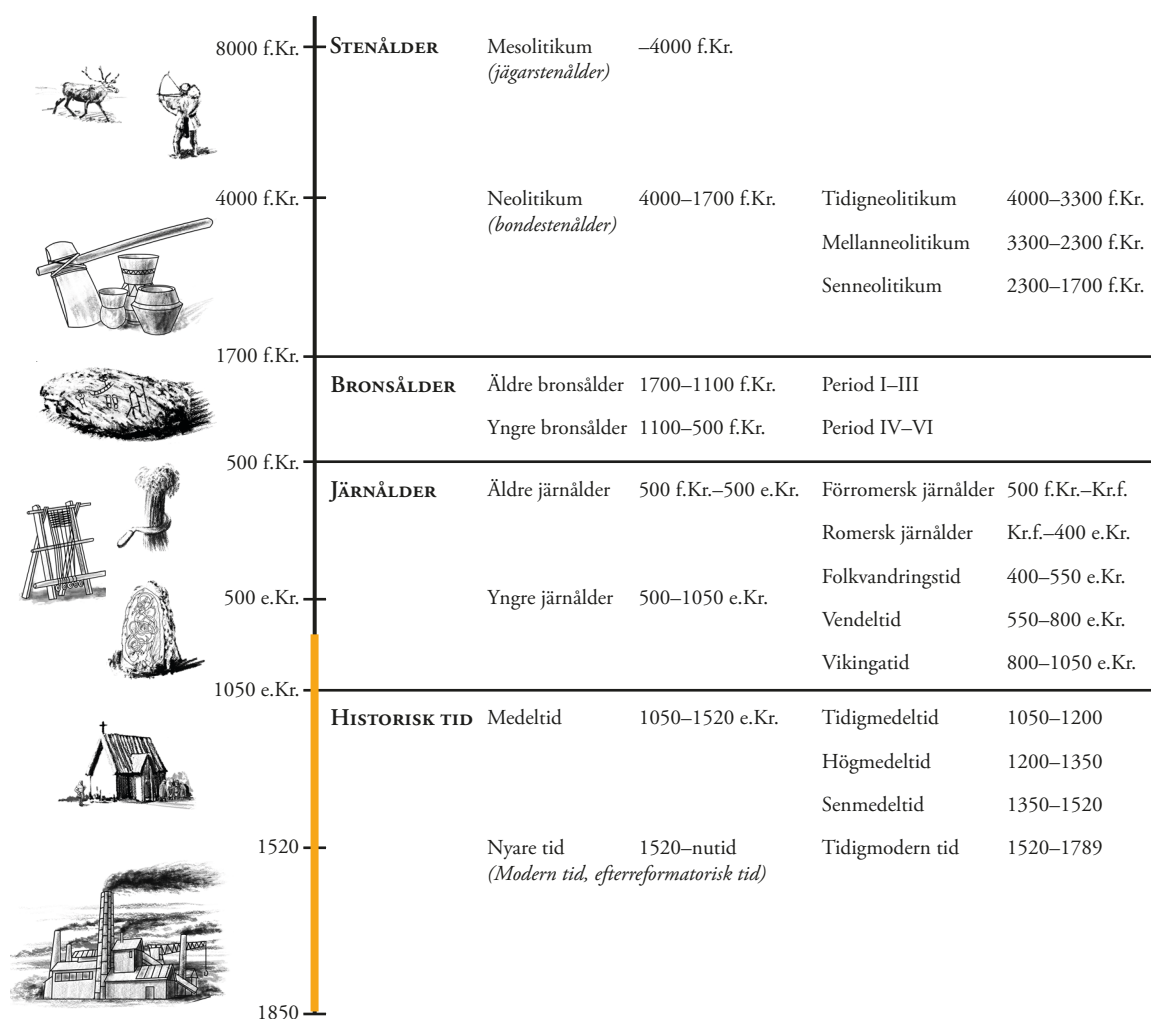
Arkeologisk utredning etapp 1 och 2 i Näsby 5.55 och 5.53, Rystad socken,
Linköpings kommun, Östergötland

HAMPUS NORRGREN

Rapporter från Arkeologikonsult 2018:3140

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, t.ex. fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING OCH SYFTE.....	7
Syfte.....	7
Topografi och områdeshistorik.....	9
Fornlämningsbild.....	9
GENOMFÖRANDE	10
Kart- och arkivstudier	10
Inventering	10
Sökschaktning.....	10
RESULTAT	11
Kartstudier	11
Arkivstudier	13
Inventering	15
Sökschaktning.....	15
Tilläggsytan Näsby 5.53.....	20
TOLKNING OCH SAMMANFATTANDE DISKUSSION	23
SLUTSATS.....	24
REFERENSER	26
Historiska kartor	26
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	27
BILAGOR	29
Bilaga 1 Schakttabell.....	29
Bilaga 2 Anläggningstabell	35
Bilaga 3. Fyndtabell	37
Bilaga 4. ¹⁴ C-analys.....	39

Figur 1. Utredningsområdet markerat på Terrängkartan. Skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har under juni månad 2018 utfört en arkeologisk utredning, etapp 1 och 2, inom delar av fastigheterna Näsby 5.55 och 5.53, Rystad socknen, Linköpings kommun, Östergötland. Orsaken till utredningarna var att Trivselhus Mark AB önskar upprätta en detaljplan för ny bostadsbebyggelse inom delar av ovan rubricerade fastigheter.

Vid utredningen som omfattade inventering, kart- och arkivstudier och sökschaktning av åkermark och tätbevuxen skogsmark påträffades tre huslämningar från tidigmodern tid, 12 spridda stolphål och ett kulturlager som ¹⁴C-daterades till medeltid.

Samtliga anläggningar och konstruktioner som påträffades bedöms höra till den historiska gården Skogstorp som ska ha legat inom utredningens område.

Utifrån kartstudier, fynd och genomförda ¹⁴C-analyser bedöms alla anläggningar och konstruktioner utgöra fornlämning.

Varken inom den ursprungliga utredningsytan eller tilläggsytan var det möjligt att fullständigt avgränsa de anläggningar eller konstruktioner som påträffades.

INLEDNING OCH SYFTE

Trivselhus Mark AB önskar upprätta en detaljplan för uppförandet av nya bostäder inom fastigheterna Näsby 5.55 och 5.53, Rystad socknen, Linköpings kommun, Östergötlands län. Med anledning av detta har Arkeologikonsult efter beslut från Östergötlands län (Lst dnr 431-10688-17 och 431-4720-18) genomfört en arkeologisk utredning, etapp 1 och 2, av det berörda exploateringsområdet. Det ursprungliga exploateringsområdet var beläget inom fastighet Näsby 5.55 och innefattade 243 000 m². Under projektets gång tillkom en tilläggsyta (Lst dnr 431-4720-18) inom fastighet Näsby 5.53 vilken omfattade ca 4 800 m².

Dessa två utredningsområden uppvisade stora variationer i markutnyttjande och växtlighet. Majoriteten av det ursprungliga utredningsområdet inom Näsby 5.55 utgjordes av tät och snårig skogsmark bevuxen med hög undervegetation och lövträd. I områdets centrala delar fanns en omfattande granplantering och i nordöst inkluderades delar av den intilliggande och angränsande åkermarken. De sydöstra delarna av området utgjordes av sank mark som bitvis uppvisade våtmarkskaraktär.

Tilläggsytan bestod av en klippt gräsmatta, vilken delvis användes som fotbollsplan av det intilliggande bostadsområdet. I ytans centrala delar fanns ett större skogbevuxet impediment som inhyste stora mängder ditflyttad sten.

Ett problem uppstod under pågående fältarbete när det visade sig att exploatören Trivselhus mark AB inte ägde eller hade tillgång till den tilläggsyta de angett. När problemet uppdagades avbröts den pågående utredningen omgående och samtliga schakt som tagits upp inom tilläggsytan lades igen. Resultaten från tilläggsytan redovisas trots det i denna rapport.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen var att genom kart- och arkivstudier, inventering och sökschaktning fastställa förekomsten av fornlämningar inom detaljplansområdet. Om dessa påträffades skulle dessa beskrivas och om möjligt avgränsas och dateras.

Figur 2. Karta FMIS – Översiktskarta med utredningsområdet och intilliggande registrerade fornlämningar. Skala 1:12 000.

TOPOGRAFI, OMRÅDESHISTORIK OCH FORNLÄMNINGSBILD

Topografi och områdeshistorik

Utredningsområdet är beläget ca 4 kilometer norr om Linköping, mellan Näsby och Ekängen och ca 400 meter öster om Roxens strand. I dagsläget utgörs majoriteten av utredningsområdet av en tätbevuxen lövskog med en omfattande granplantering i sina centrala delar men inkluderar även öppna grönområden och åkermark.

Under historisk tid utgjorde Ekängen och Näsby ett glest befolkat och lätt kuperat odlingslandskap bebyggt med enstaka torp och gårdar. En sockenkyrka uppfördes i Näsby under tidig medeltid och finns omnämnd redan år 1290 e.Kr. Den låga befolkningmängden ledde dock till att socknen Näsby upplöstes år 1784 och inkorporerades i Rystad socken. I samband med detta skifte revs även den medeltida sockenkyrkan i Näsby och en ny uppfördes i Rystad.

Än idag utgörs stora områden av omfattande åkerarealer som stundtals bryts upp av skogsklädda impediment. Det som framförallt utmärker området idag är en omfattande villa- och sommarstugebebyggelse som tillkom under 1930- och 1990-talen.

Fornlämningsbild

Sett i förhållande till Linköpingsområdet i stort finns det relativt få fasta och synliga fornlämningar i Ekängen och Näsbyområdet. På grund av 1900-talets omfattande exploatering har ett flertal arkeologiska utredningar genomförts. Dessa undersökningar har kunnat påvisa att det inom Näsby- och Ekängenområdet existerar ett omfattande dolt kulturlandskap som dateringsmässigt sträcker sig från mesolitikum fram till nyare tid (Ajnebjorn 2015).

De äldsta spåren av mänsklig aktivitet i närområdet kan kopplas till slutet av mesolitikum. En kilometer norr om utredningsytan påträffades 2010 en stenålderslokal med ca 400 avslag kvarts. Boplatsen är registrerad som RAÄ Rystad 393 (FMIS).

Slutet av neolitikum och tidig bronsålder representeras bland annat av enstaka lösfynd av skafthålsyxor

som kan dateras till sen neolitikum och bronsålder (Björkhage 2012, Ajnebjorn 2015).

De äldsta lämningar som är synliga ovan mark dateras till mellersta bronsålder och utgörs av ett antal hållristningslokaler. Hållristningarna påträffas vanligtvis längs med Roxens östra strand. Ca 600 meter nordväst om utredningens område finns exempelvis Rystad 290:1-3, Rystad 292:1 och Rystad 253:1. Samtliga av dessa hållristningslokaler utgörs av skålgropar (FMIS).

En kilometer nordväst om utredningsytan har det även påträffats rester av en boplats från bronsålder (RAÄ Rystad 327). Under en arkeologisk utredning 2011 och under efterföljande arkeologisk undersökning 2013 hittades ett långhus och ett antal härdar (FMIS). Ytterligare en boplats från bronsålder har påträffats ca 700 meter söder om undersökningssytan (RAÄ Rystad 321). Denna framkom vid en förundersökning genomförd år 2000. Boplatsen bestod av en möjlig huslämning med två tillhörande härdar (FMIS).

Från äldre och yngre järnålder finns det även synliga lämningar i form av gravfält och stensträngssystem. Ett av gravfälten (RAÄ Rystad 46:1) är beläget på Roxens östra strand.

Från slutet av yngre järnålder och medeltid existerar det enstaka sporadiska boplatslämningar i närområdet. År 2002 påträffades ett härdområde ca 200 meter norr om utredningsområdet, registrerat som RAÄ Rystad 296. En av härdarna kom att ¹⁴C-dateras till tidig medeltid. Under denna utredning påträffades även en husgrund (RAÄ 287:1) som inte kom att dateras (Carlsson 2002).

Under en arkeologisk utredning direkt norr om den ursprungliga utredningsytan påträffades ett antal stenfyllda diken som kopplas till Skogstorps och det nordvästligt belägna Sandtorps ägor (Ajnebjorn 2015).

Det har också registrerats ett antal lämningar från nyare tid i närområdet. 700 meter norr om utredningsområdet ska det ha funnits en torpbebyggelse

vilken omnämns år 1771 (RAÄ Rystad 339). Vid genomförd inventering 2010 påträffades dock inga synliga lämningar ovan mark.

Inom tilläggsytan fanns två fornlämningar sedan tidigare registrerade. Den ena är ett torp vid namnet Skogstorp, registrerat som RAÄ Rystad 272:1 (FMIS). Denna gård finns omnämnd i ortnamnsregistret sen år 1475 och därefter markerad i det historiska kartmaterialet som sträcker sig från 1691 till 1877 (Feldt & Lundberg 2010). Den andra registrerade fornlämningen inom utredningens tilläggsyta utgörs av ett stenscott stolphål, registrerat som RAÄ Rystad 291:1. Anläggningen som påträffades under en arkeologisk utredning genomförd av Östergötlands länsmuseum år 2000 (FMIS).

Utredningsområdet och den senare tillkomna tilläggsytan har tidigare omfattats av en förstudie som genomfördes inom området Ekängen-Roxtuna-Gärstad-Distorp av Östergötlands länsmuseum 2010. Förstudien ämnade ge en översiktlig bild av de kända fornlämningarna i närområdet samt föreslå områden som kunde vara intressanta ur en antikvarisk synpunkt (Feldt & Lundberg 2010).

Inom utredningsområdet angavs då de två registrerade fornlämningarna (se ovan) och samt en möjlig torplämning belägen centralt inom Näsby 5.55. Detta möjliga torpläge var inte sedan tidigare registrerat i FMIS och hur eller varför detta markerades ut i förstudien är oklart.

GENOMFÖRANDE

Kart- och arkivstudier

Som en del av utredningens etapp 1 genomfördes en studie av det historiska kartmaterial som fanns att tillgå över Näsby- och Ekängenområdet. Kartstudierna kom att kompletteras med en översiktlig genomgång av mantalslängder och kyrkoböcker.

Inventering

Fältarbetet inom etapp 1 omfattades av en inventering av utredningsytan. Påträffade konstruktioner mättes in med GPS, beskrevs skriftligen och fotograferades med digitalkamera. Under inventeringen bedömdes dessutom växtlighetens täthet och möjligheten för grävmaskinens framkomst bland de mer tätbevuxna partierna. Utredningsytan kom att inventeras i vandringsstråk med 50 meters mellanrum.

Sökschaktning

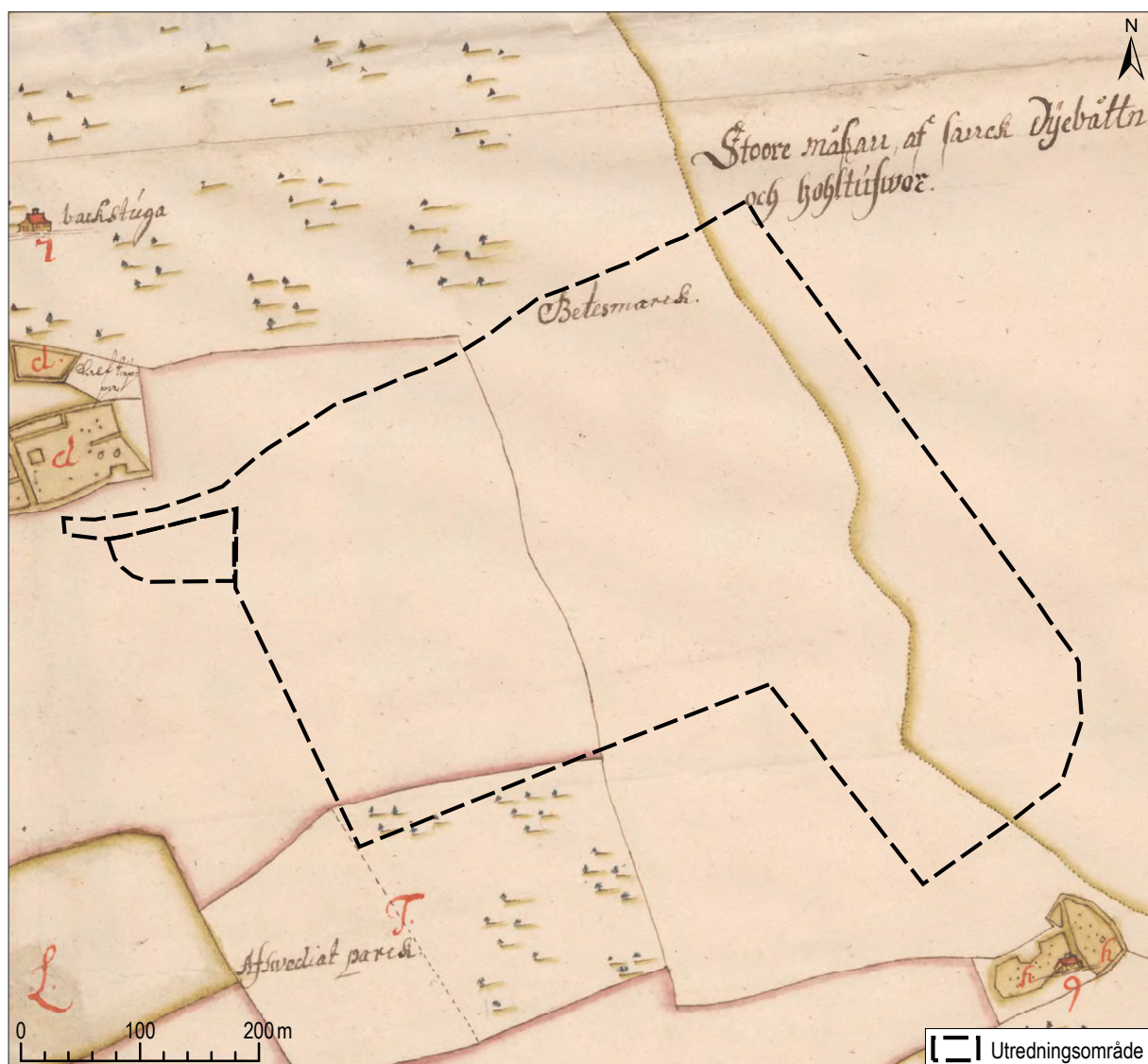
Efter genomförd inventering vidtog utredningens etapp 2 med sökschaktning med bandburen gräv-

maskin. Samtliga upptagna schakt och påträffade anläggningar och kulturlager mättes in med RTK-GPS med en standardavvikelse på 0,02 m i öppen terräng och dokumenterades i skrift. Efter genomförd sökschaktning kom samtliga schakt att läggas igen.

Ett urval av påträffade anläggningar kom under utredningen att undersökas till 50 % i syfte att säkerställa typologi och fornlämningsstatus. Påträffade lager kom att undersökas genom provrutsgrävning i syfte att dokumentera tjocklek och för att samla in jordprover för makrofossilsanalys och ¹⁴C-datering.

Den bitvis täta växtligheten inom ytan försvårade sökschaktningen trots att avverkning genomfördes. Långsmala korridorer fick avverkas i vilka schakten därefter kunde tas upp. Den täta granplanteringen inom utredningsområdets centrala delar kom inte att innefattas av avverkning. Där kom schakten istället att tas upp i befintliga körvägar inom planteringen.

RESULTAT

Figur 3. Karta 1691 – Utredningsområdet faller på 1691 års geometriska avmätningsskarta inom de ägor som kopplas samman med Skogstorp och Prästtorps ägor. Inga gårdar är dock utritade. Skala 1:6 000.

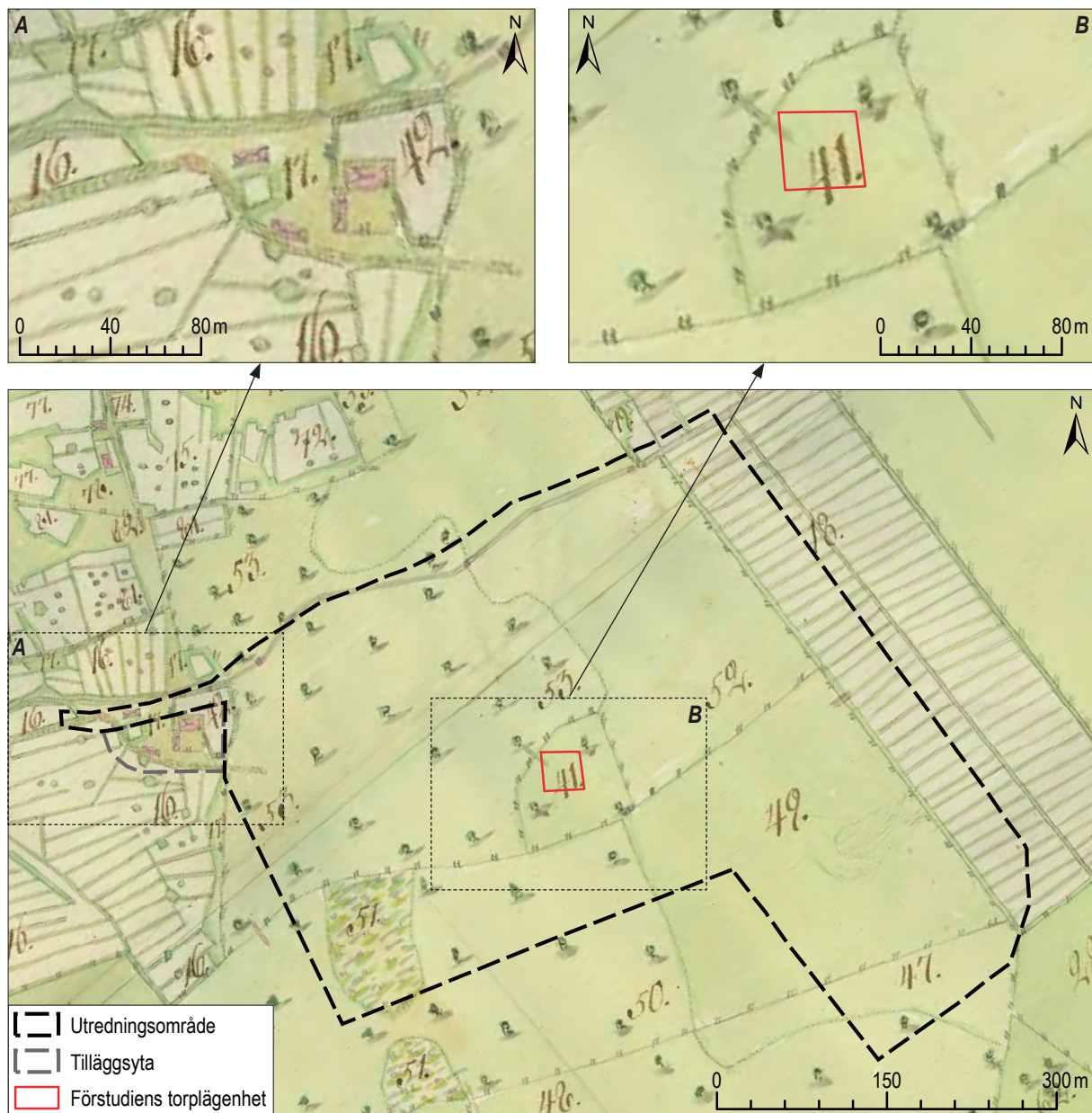
Kartstudier

Det finns belegg för att utredningsområdet sen sent 1600-tal utgjort en del av det historiska Skogstorps ägor. Troligtvis har området ägts av Skogstorp längre än så då gården omnämns så tidigt som år 1475 i ortnamnsregistret. Inom kartmaterialet hittas de tidigaste belegen för detta torp på en geometrisk avmätningsskarta från 1691.

På denna karta är bara Skogstorps ägor markerade men inte själva gården i sig. Anledningen till detta är

att Skogstorp under 1600-talet tillsammans med det närliggande Prästtorp låg under Näsby säteri. De enskilda gårdarna behövde då troligtvis inte markeras ut eftersom kartan åsyftar visa på de olika ägornas position och utbredning.

Ser man till markutnyttjandet består majoriteten av utredningsområdet på 1691 års karta av betes- och jordbruksmark. Stora delar av områdets östra delar utgörs dock av vad som beskrivs som sank och dyig mark.

Figur 4. På 1807 års ägomättningskarta består majoriteten av utredningsområdet av en blandning mellan betesmark, ängs- mark och skogsmark. Längst i öster har nu det område som angavs utgöra sank och dyig botten nu dikats ut och omvandlats till åkermark. På kartan finns nu en gård bestående av fyra byggnader utritade vilket troligtvis utgör gården Skogstorp (A). Det möjliga torpläget som pekats ut på den förstudie som genomfördes 2010 utgörs på 1807 års karta av inhägnad ängsmark bevuxen med björkskog (B). Skala 1:6 000 (översikt) och 1:3 000 (inzoomningar).

Första belägget för Skogstorpets läge inom tilläggsytan återfinns på 1807 års ägomättningskarta. Inom det område som tilläggsytan kom att innefatta finns en gård med ett antal hus utritade. Gården i sig anges inte vara själva Skogstorp utan i kartans legend beskrivs det istället att det "vid Skogstorp bor en dagsavlönare". Begreppet "vid Skogstorp" tolkas här som att den omnämnda dagsavlönaren bor på själva Skogstorp eller strax intill gården.

Resterande del av utredningsytan utgörs på 1807 års karta av en blandning av betesmarker, ängar och granskog. I nordöstra delen av området har delar av det område som på 1691 års karta utgjorts av sank- mark nu kraftigt dikats ut och omvandlats till åker- mark. På kartan anges det område som av den ge- nomförda förstudien år 2010 utpekats som platsen för ett förmodat torp som en inhägnad ängsmark med hårdvall och björkskog.

Figur 5. Häradskartan från 1866, byggnader finns utritade men inte namngivna inom samma område som på ägomätningsskarta från 1807. Att gården inte är utmarkerad och angiven kan bero på att den vid tiden för häradskartans upprättande står öde. Skala 1:10 000.

På den häradsekonomiska kartan från 1868-1877 finns återigen byggnader inom det som förmodas utgöra gårdsläget för Skogstorp. Dessa är positionerade inom samma område som de byggnader som var utritade på 1807 års ägomätningsskarta. Gården är dock inte namngiven vilket skiljer den från de intilliggande gårdarna som samtliga är både utritade och namngivna. Ett förslag till varför detta är fallet är att Skogstorp vid tiden för häradsekonomiska kartans upprättande står öde.

Markanvändningen inom utredningsytan har inte nämnvärt förändrats på 1868-1877 års häradsekonomiska karta. Även denna karta har en avvikande markering på platsen för det av förstudien (2010) föreslagna torpläget och utgörs troligtvis även på denna av ängsmark.

Arkivstudier

I syfte att förklara de företeelser och frågetecken som observerades i det historiska kartmaterialet genomfördes en översiktlig genomgång av husförhörlängder och mantalslängder för Näsby och Rystad socken.

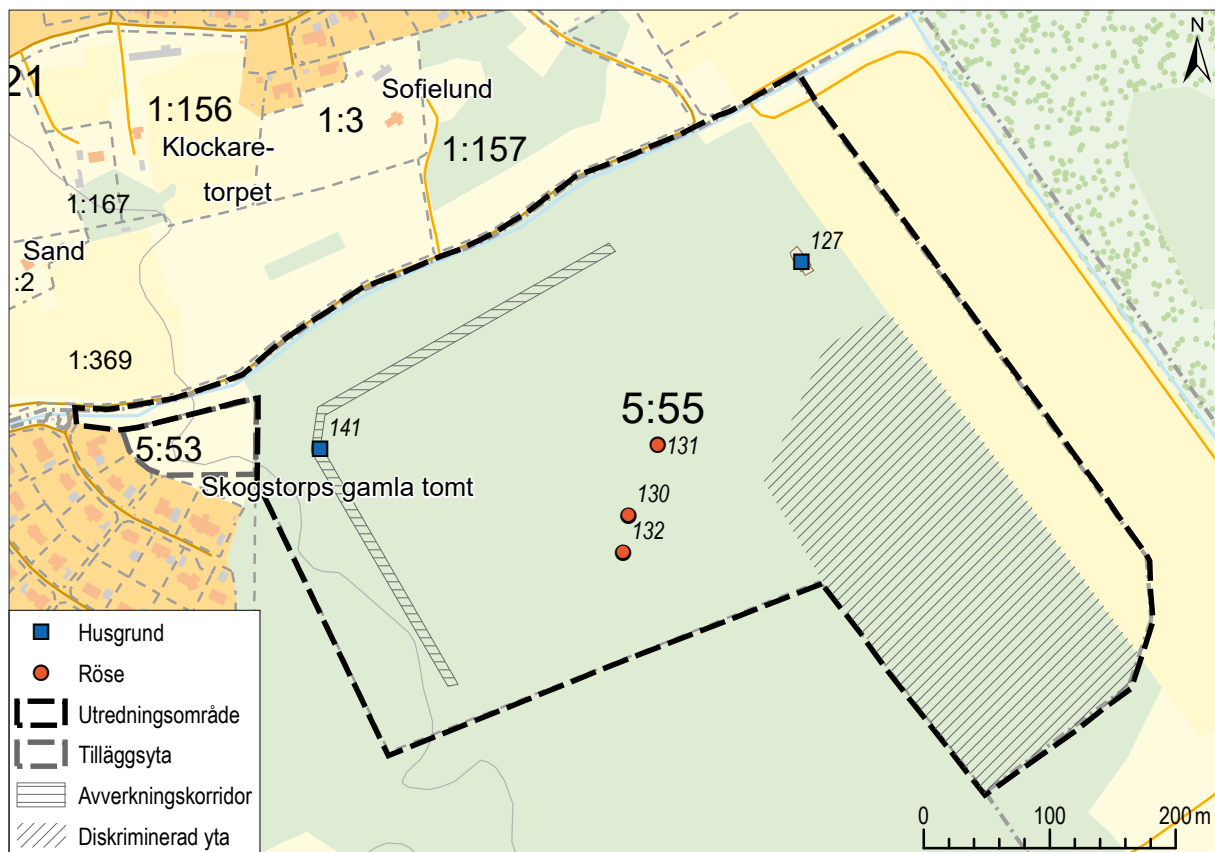
Dessa anger att Skogstorp med dess ägor under slutet av 1600-talet och 1700-talet utgörs av ett hemman som ursprungligen låg under Näsby säteri och då hade status som frälsehemman.

Från och med 1801 övergår ägandet av Skogstorp till Näsby och i och med detta ägoskifte slutar Skogstorp att fungera som ett eget hemman. Då används istället gården fram till 1841 som bostad för fattighjon och dagsavlönare. Efter 1841 bor ingen på Skogstorp och husen på gården verkar därefter stå öde.

Den korta genomgången av de historiska urkunderna förklarar många av de frågetecken som kommit från det historiska kartmaterialet.

Att gården Skogstorp inte är utritad på den geometriska avmätningen från 1691 kan förklaras av att Skogstorp tillsammans med Prästtorp ingår under Näsby säteri. Det man då vill visa på kartan är de ägor som hör till dessa gårdar och inte gårdarna i sig.

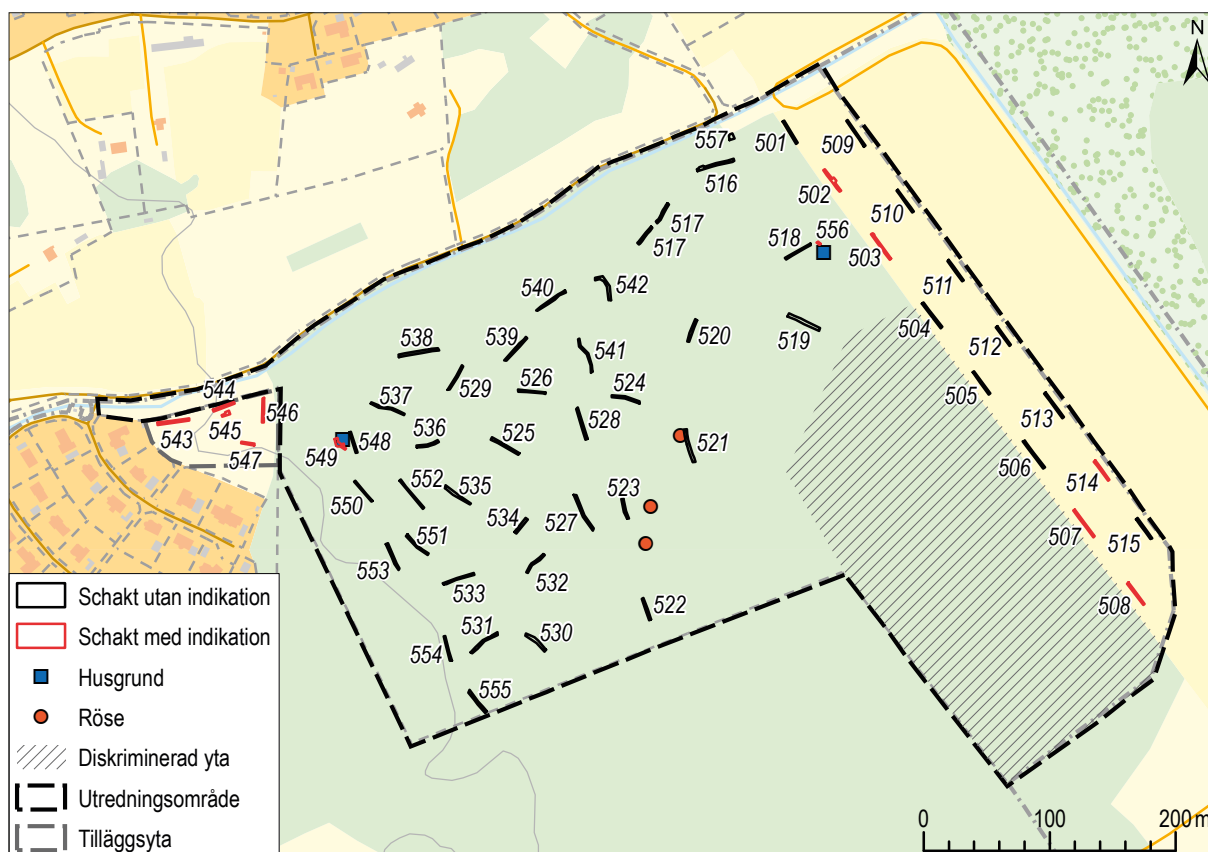
Det är även troligt att husen som är möjliga att urskilja på kartorna från 1807 och 1868-77 tillhört

Figur 6. Inventeringskarta med avverkningsområden och korridorer- Under genomförd inventering identifierades tre rösen och två husgrunder inne inom utredningsområdet. Två avverkningskorridorer markerades och den sydöstra delen av utredningsytan bedömdes som alldeles för sankt för att möjliggöra sökschaktning med grävmaskin. Skala 1:6 000.

Figur 7. Den stundtals täta växtligheten kom kraftigt att försvåra sökschaktningen. Inne i granplanteringen fick schakten dras längs med de körvägar som existerade i området.

Figur 8. Översiktskarta med samtliga schakt och påträffade konstruktioner – Totalt kom 57 schakt att tas upp under utredningen av Näsby 5.55 och tilläggsyta 5.53. I 12 av dessa påträffades lämningar av förhistorisk karaktär. Skala 1:6 000.

själva Skogstorp men att det inte är namngivet. Anledningen till att gården inte namngetts beror troligtvis på att det inte längre fungerat som ett självständigt hemman.

Inventering

Vid inventeringen kom två husgrunder att identifieras inom Näsby 5.55: hus 127 och 129. Båda huskonstruktionerna utgjordes av syllstenshus men det var endast hus 129 som inhyste ett centralt beläget spisröse, något som saknades inom huskonstruktion 127.

Förutom de två husgrunderna observerades tre odlingsrösen, konstruktion 130, 131 och 132 inom granplanterings centrala delar.

Under inventeringen genomfördes även en bedömning av växtlighetens täthet och möjligheten för grävmaskinen att ta sig fram. Två avlånga korridorer där avverkning krävdes för att möjliggöra sökschaktningens genomförande identifierades.

Den sydöstra delen av området kom i samband med detta att uteslutas då det bedömdes vara alldeles för vattensamt för att det skulle vara möjligt för grävmaskinen att ta sig in i området.

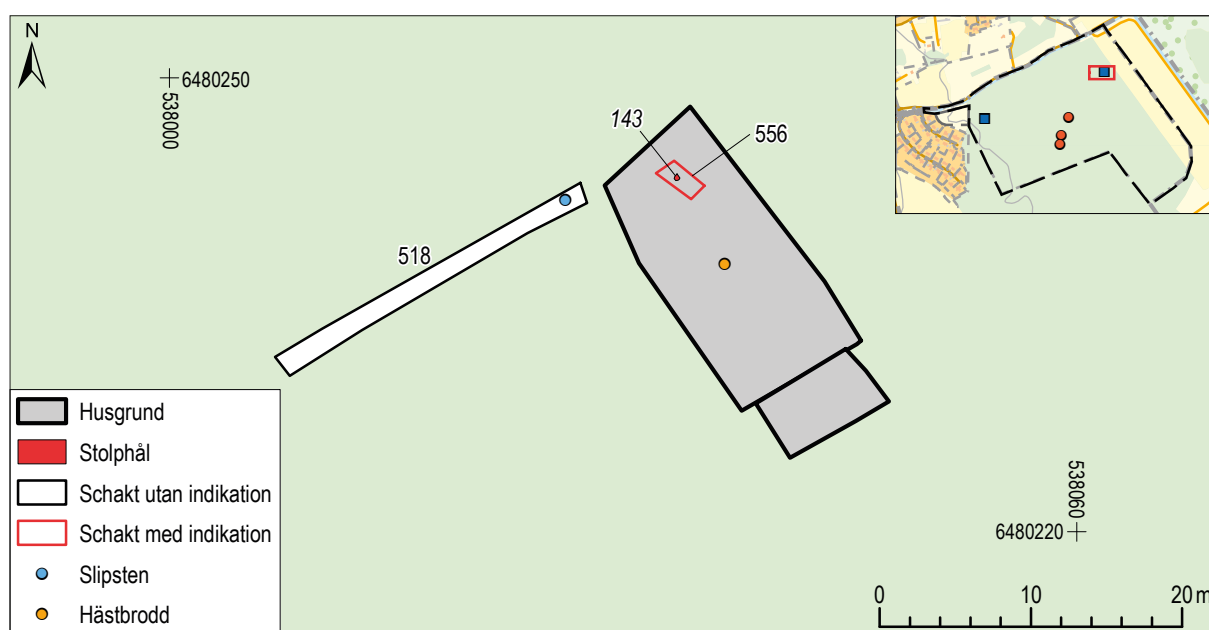
Sökschaktning

Under utredningen i Näsby 5.55 och 5.53 kom sammanlagt 57 schakt om 2170 m² att tas upp. Ambitionen var att sprida ut sökschakten relativt jämt över utredningsytan men detta kom att försvåras av den täta växtligheten.

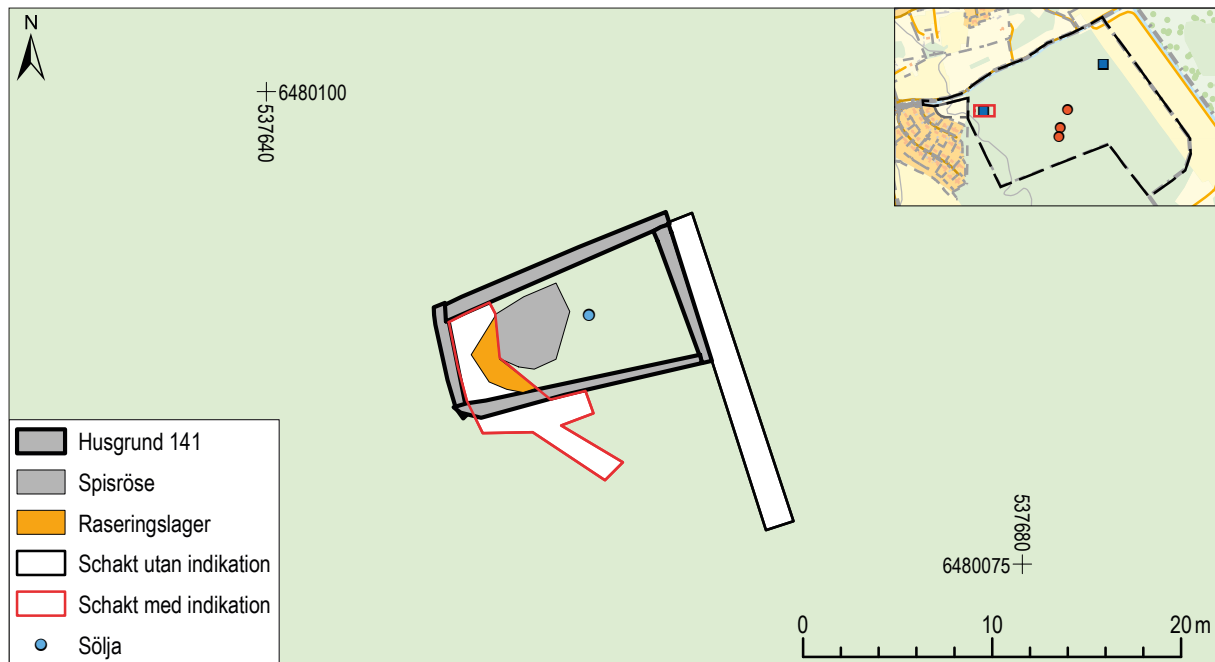
Sökschakt togs upp intill eller inom de konstruktioner som påträffats under inventeringen i syfte att bättre avgränsa och för att påträffa möjliga fynd eller lager som skulle kunna hjälpa till att datera dem. I detta syfte kom även konstruktioner och anläggningar att avsökas med metalldetektor.

Figur 9. Foto över ena hörnet mellan södra och östra syllstensraden i husgrund 127. Fotot taget från sydöst.

Figur 10. Översiktskarta över husgrund 127 – Husgrund 127 påträffades i den nordöstra delen av utredningsområdet. Konstruktionen var 20 x 8 meter och innanför syllstensraden påträffades ett stenskott stolphål och fynd av hästbrodd. Skala 1:500.

Figur 11. Översiktsskarta Husgrund 141 – I västra delen av utredningsområdet påträffades en husgrund, 141. Denna utgjordes av en rektangulär cirkelrad med lagd syllsten. I anslutning till insidan av den avlånga norra syllstensraden var ett större spisiröse konstruerat. Ett raseringslager bestående av tegelkross tillsammans med en sölja som kan dateras till nyare tid påträffades innanför syllstenskonstruktionen. Skala 1:400.

Husgrund 127

Husgrund påträffad i nordöstra delen av utredningsområdet. Anlagd i en nordvästlig-sydöstlig riktning, parallellt med den intilliggande åkern. Syllstensgrunden var 20 x 8 meter stor och bestod av en enkelrad med lagda stenar. Husgrunden hade en möjlig förstuga eller förmak i sydöstra kortsidan.

Huset saknade spisiröse eller spishäll vilket skulle kunna indikera att det rör sig om en ekonomibyggnad.

Husgrund 127 kom att utredas genom sökschaktning där ett längre schakt togs upp strax söder om syllkonstruktionen. Ett mindre schakt togs upp innanför syllkonstruktionen och där påträffades ett stenskott stolphål, nr 143. I detta schakt påträffades även en hästbrodd (fynd 556:861).

Stenskodda stolphål som hör till syllstenskonstruktioner är inte ovanliga under nyare tid, framförallt

om det rör sig om en ekonomibyggnad men den påträffade hästbrodden skulle kunna indikera att byggnaden kan dateras till slutet av vikingatid alternativt tidig medeltid.

Hus 141

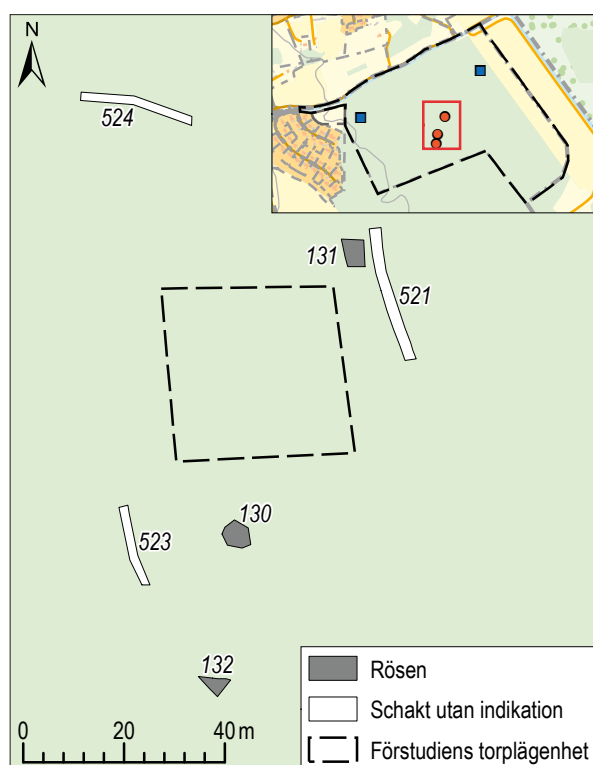
En husgrund, ca 14 x 7 meter som påträffades i västra änden av utredningsområdet. Husgrunden utgjordes av en rektangulär enkelrad med lagda syllstenar och ett centralt beläget spisiröse på insidan av syllstensgrundens norra långsida.

Ett schakt togs upp innanför syllstengrunden och direkt under myllan påträffades ett raseringslager, nr 142, bestående krossat tegelmaterial som torde höra till husets destruktionsfas.

Husgrundens insida och utsida avsöktes med metall-detektor och intill den södra långsidan påträffades en sölja i kopparlegering (fynd nr 142:859) som kan dateras till nyare tid. Fyndet återdeponerades.

Figur 12. Översiktsbild över stenröse 130. Ett av de tre röjningsrösen som påträffades under utredningen. Fotot taget från väster.

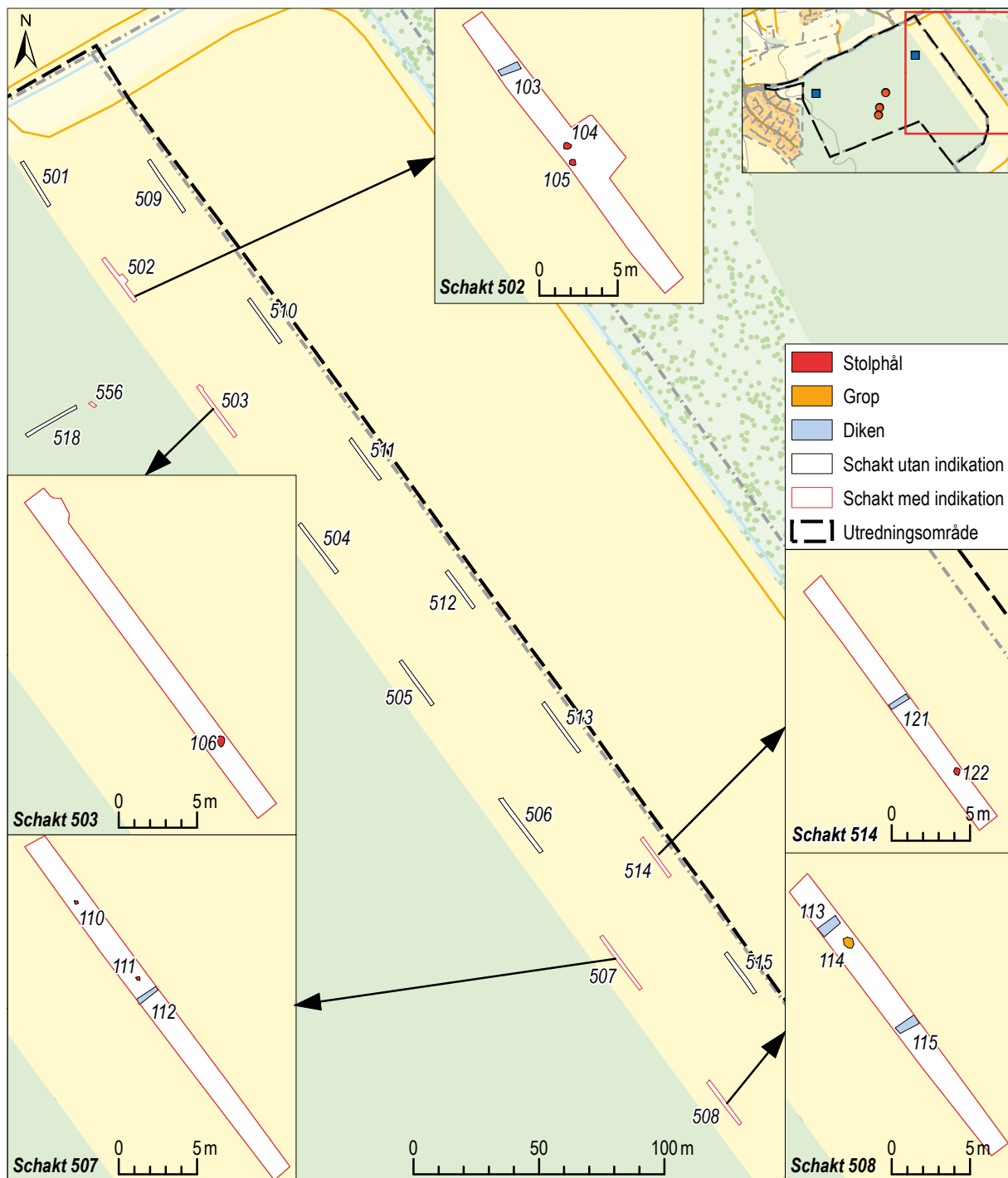
Figur 13. Karta översikt över rösen och förmodad torplämning. De tre rösena påträffades i nära anslutning till där den förmodade torplämningen som pekats ut av förstudien 2010 skulle ha varit positionerad. Skala 1:1 500.

Rösen 130, 131 och 132

Under inventeringen observerades tre rösen inne i granplanteringen. Dessa varierade i form och storlek men gemensamt var att de utgjordes av koncentrationer med lagd sten. Samtliga rösen var mossklädda och bestod av i flera skikt sten. Rösena kom att utredas genom sökschaktning där schakt drogs intill eller i nära anslutning till dem. Rösena och marken runtomkring avsöktes även med metaldetektor i syfte att hitta fynd som möjligtvis skulle kunna hjälpa till att datera konstruktionerna.

Inga lager, överlagrade anläggningar eller fynd framkom i eller i anslutning till rösena. De tre rösena låg inom det område som på 1807 ägomätningsskarta markerats som inhägnad oxhage bevuxen med hårdvall och enstaka björkar. Ängsmarkeringen finns kvar på den häradsekonomiska kartan från 1868-77.

Det är inom detta område som ett möjligt torpläge identifierats under den förstudie som genomfördes 2010. Denna bedömning har troligtvis baserats på områdets avvikande markering i det historiska kartmaterialet (Feldt & Lundberg 2010). Inga indikationer på husgrunder eller övriga lämningar påträffades.

Figur 14. Översiktsskarta över anläggningsförekomst ute i åkern. Ute i åkermarken i nordöstra delen av utredningsytan påträffades sex stycken spridda stolphål och en grop med oklar funktion. Skala 1:2 500 (översikt) och 1:400 (schakt).

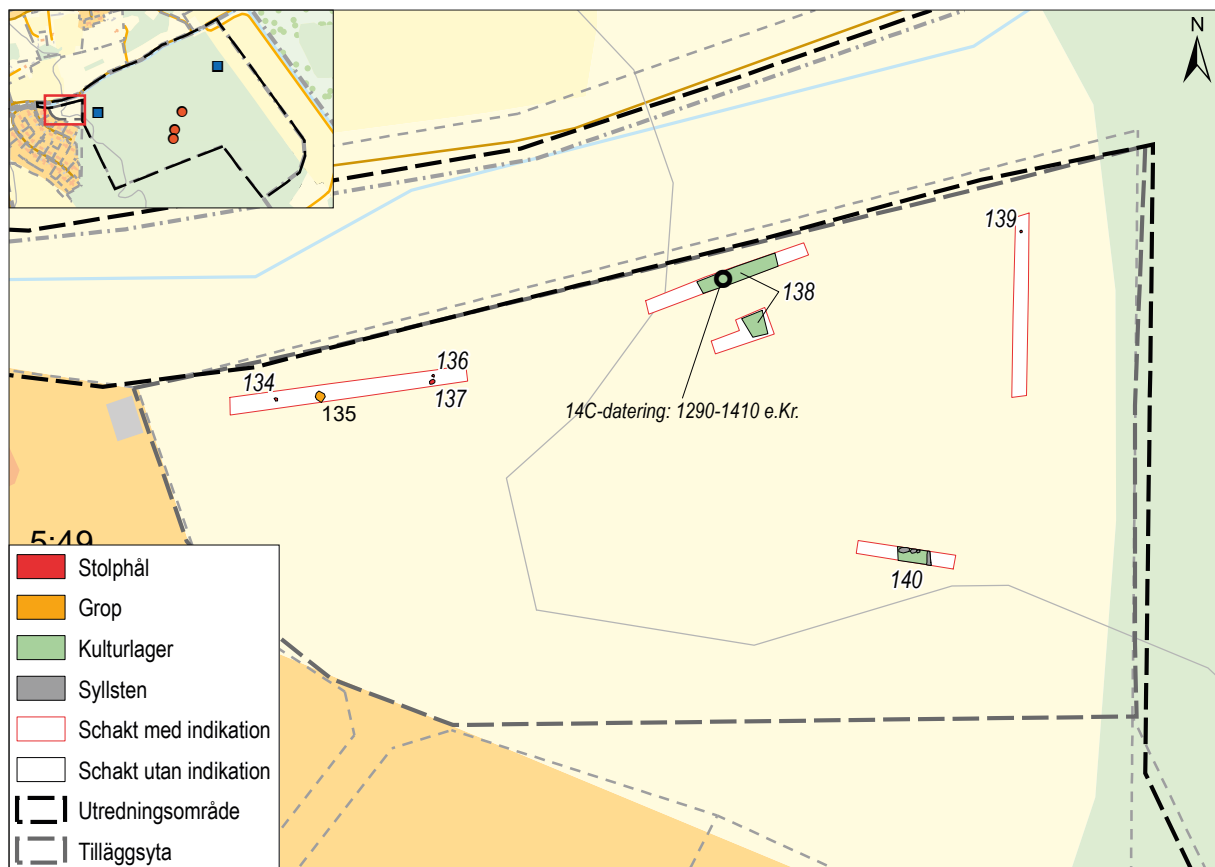
des i området varken under genomförd inventering eller sökschaktning.

Övriga anläggningar

Inom den nordöstra delen av utredningsområdet påträffades sex stolphål, en grop med oklar funktion samt ett stort antal dräneringsdiken. Samtliga anläggningar framkom inom den del av utrednings-

området som utgjordes av åkermark. Stolphålen var glest positionerade och verkade inte höra till någon form av övergripande huskonstruktion.

Av dessa kom fyra stolphål att undersökas till 50 % varav ett kom att utgå då det visade sig utgöra ett stenlyft.

Figur 15. Översiktsskarta över tilläggsytan – Inom den senare tillkomna tilläggsytan Näsby 5.53 påträffades ett kulturlager som var möjligt att datera till 1290-1410 e.Kr, delar av en husgrund innehållande rödgods som kan dateras till 1600-1700-tal och fyra spridda stolphål. Skala 1:800.

Tilläggsytan Näsby 5.53

Totalt kom fem schakt om 130 m² att tas upp inom tilläggsytan belägen inom Näsby 5.53. Tilläggsytan var 4 700 m² vilket innebär att ca 2,7 % av ytan kom att tas upp. I samtliga av dessa schakt påträffades anläggningar, konstruktioner och kulturlager. På grund av det hastiga avbrottet av utredningen inom tilläggsytan kom området inte att fullständigt utredas.

Kulturlager 138

Ett mörkbrunt, sot- och kolrikt kulturlager påträffades i norra delen av tilläggsytan. Lagret framträdde direkt under gräsvallen och sträckte sig ca 9 x 8 meter. Lagret framträdde i två schakt och innehöll kol, brända ben och bränd lera samt enstaka bitar järnslag. Även svårt korroderade järnföremål påträffades, varav samtliga återdeponerades.

Ett makrofossilsprov som samlades in från lagret visade sig innehålla björk. Provet kom att skickas på

¹⁴C-analys vilket gav ett resultat som hamnade mellan 1290–1410 e.Kr.

På grund av att utredningen av tilläggsytan hastigt kom att avbrytas kom inte lagrets tjocklek att undersökas.

Husgrund 140

Ca 27 meter sydöst om kulturlagret påträffades delar av en husgrund (140). Endast en mindre del av husgrunden kom att tas fram under utredningen vilken utgjordes av delar av två enkelrader med syllsten satta i 90 graders vinkel till varandra. Den ena raden var ca 3 meter och den andra 1,7 meter. Ingen av syllstensraderna togs fram i sin helhet.

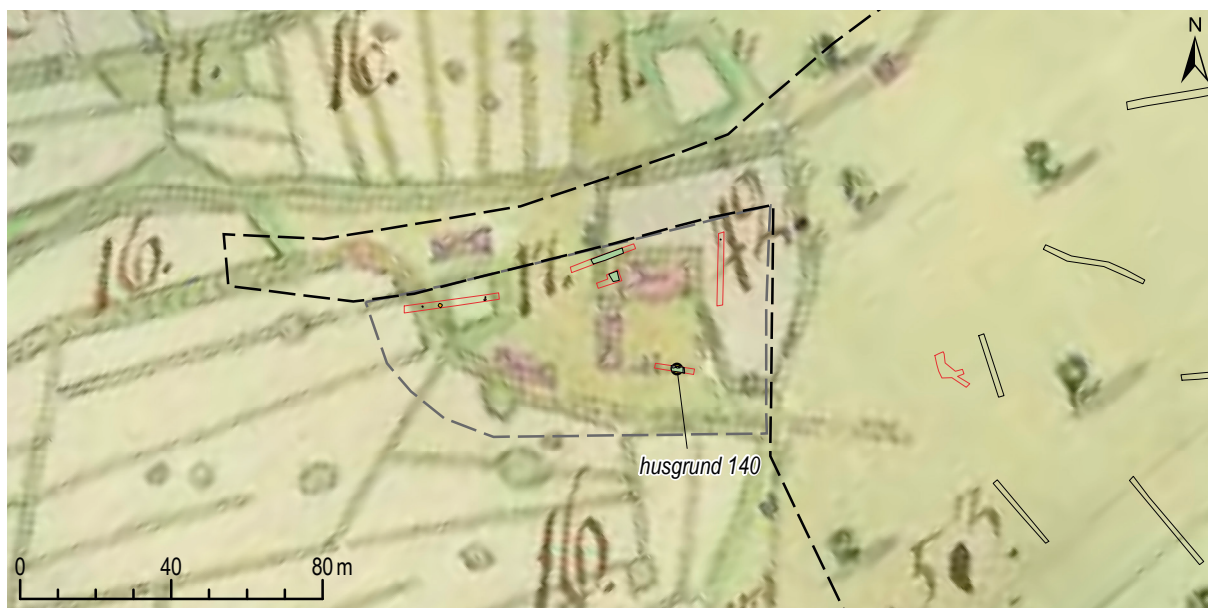
Innanför syllstenarna påträffades ett lager som innehöll utkastmaterial i form av obrända ben, odefinierade järnföremål och keramikskärvor av yngre rödgods. En av skärvorna uppvisade så kallad hemringsdekor och är möjlig att datera till 1600–1700-tal.

Figur 16. Översiktsbild över kulturlager 138. Foto från sydväst.

Figur 17. Detaljbild över delar av det glasmaterial och yngre rödgoods som påträffades innanför husgrunden 140. Den större skärvan centralt till höger i bild uppvisade hemringsdekor och kan dateras till 1600-1700-tal.

Figur 18. Den påträffade husgrund 140, passar inte helt in med husen som är utritade på 1807 års karta. Kan tala för att denna husgrund som kan dateras till 1600-1700-tal hör till en äldre konstruktionsfas. Skala 1:2 000.

Husgrund 140 faller inom det gårdskomplex som markeras på ägomätningsskarta från 1807. Den finns även kvar på häradskartan från år 1868-77 men kan inte direkt kopplas till något av de utritade husen. Fyndet av yngre rödgodset med hemringsdekor skulle kunna indikera att husgrunden är lite äldre och möjligtvis ska dateras till 1600–1700-tal och representera en byggnad som tagits ur bruk 1807.

Övriga lämningar

I sydvästra respektive nordöstra delen av tilläggsytan påträffades fyra stolphål (134, 136, 137 och 139) samt en grop med osäker funktion (135). Stolphål 139 påträffades i nära anslutning till den plats där man under utredningen år 2000 påträffat ett större stenskott stolphål. Generellt var de påträffade stolphålen väl utspridda och verkade inte förekomma i några tydliga kluster eller höra till övergripande konstruktioner. Inget av de påträffade stolphålen inom tilläggsytan undersöktes genom handgrävning.

TOLKNING OCH SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Både studien av det historiska kartmaterialet och den översiktliga granskningen av kyrkoböcker och mantalslängder som genomförts speglar de övergripande förändringar som Skogstorp och dess ägor genomgått under historisk tid. Oavsett om gården utgjort ett verksamt hemman eller bostad för statardrängar och fattighjon så har de agrara ägorna som kopplats till torpet inte nämnvärt förändrats under historisk tid. Detta indikerar att samtliga husgrunder, anläggningar och kulturlager som påträffades under den arkeologiska utredningen inom Näsby 5.55 och Näsby 5.53 ska kopplas till Skogstorps ägor.

Ingen av de två husgrunder som påträffades inom den ursprungliga utredningsytan återfinns i det historiska kartmaterialet. Husgrund 141 kan på grund av den påträffade söljan och tegellagret dateras till nyare tid medan husgrund 127 med sin hästbrodd och stolphål gav intrycket av att kunna ha en äldre datering.

Husgrund 140, som påträffades inom tilläggsytan, har ingen direkt parallell i det historiska kartmaterialet men ligger inom det område som under 1800-talet har gårdsbebyggelse. Utifrån fynd kan husgrunden dateras till 1600–1700-tal och kan utgöra en byggnad som tagits ur bruk innan kartorna skapats.

De stolphål som påträffades i åkern i de nordöstra delarna av utredningsytan är svårtolkade då de inte framträdde i tydliga koncentrationer. De verkar inte utgöra rester efter förhistoriska stolphuskonstruktioner.

En möjlig tolkning är att stolphålen representerar en äldre uppdelning mellan den hagmark och åkermark som markeras i det historiska kartmaterialet alternativt vara kopplade till de diken som observerades i åkern. Dessa diken bör i sin tur kopplas till utdikande av åkermarken. Detta utdikande av marken verkar ske någon gång under 1700-talet.

Den medeltida dateringen från kulturlagret och den husgrund från nyare tid som påträffades inom tilläggsytan ska troligtvis kopplas till Skogstorp äldre faser som inte finns utritat i det historiska kartmaterialet. Skogstorp omnämns inom ortnamnsregistret omnämns så tidigt som 1473 (SOFI) vilket är ett datum som stämmer väl överens med den erhållna ¹⁴C-dateringen från det påträffade kulturlagret.

Det möjliga torpläge som pekats ut under den förstudie som genomfördes 2010 visade sig inte vara möjligt att hitta varken genom studier av det historiska kartmaterialet, inventering eller genom sökschaktning. En trolig förklaring till varför området markerats som möjligt torpläge är att det på vissa av de historiska kartorna utgör ett inhägnat område och använts som ängsmark.

Inom det här området påträffades istället tre stycken rösen. Dessa är svårbedömda och inget daterbart material framkom i eller intill konstruktionerna. De kan dels möjligen dateras till då området användes som ängsmark men kan även utgöra röjningssten när granplanteringen anläggs och dikas ut.

SLUTSATS

Under Arkeologikonsults genomförda utredning i Näsby 5.55 och Näsby 5.53 påträffades tre husgrunder vilka kan dateras från medeltid till nyare tid. Ingen av de påträffade husgrunderna står att finna i det historiska kartmaterialet. Husgrunden som påträffades inom tilläggsytan (Näsby 5.53) är möjlig att utifrån påträffat rödgods datera till 1600–1700-tal. Det är då möjligt att tolka husgrunden som en föregångare till den gårdsbebyggelse som finns markerad på historiska kartor från 1807–1877.

Inom tilläggsytan påträffades även ett kulturlager som efter genomförd ¹⁴C-analys daterades till 1290–1410 e.Kr. Direkt sydväst samt nordöst om detta lager påträffades spridda stolphål som inte tycktes representera några större övergripande konstruktioner men ytterligare arkeologiska insatser krävs för att säkerställa detta. Baserat på de kartstudier som genomförts bör samtliga stolphål utgöra fornlämning.

Inom åkerarealerna i nordöstra delen av utredningsområdet påträffades fem stolphål och en stor mängd diken. Stolphålen var spridda och gav ingen indikation till att tillhöra större övergripande stolpburna huskonstruktioner. Här föreslås att stolphålen kan ha varit kopplade till den uppdelning mellan åkermark och hagmark för betesdjur som finns markerad i det historiska kartmaterialet. I likhet med stolphå-

len som påträffades inom tilläggsytan bör dessa anses utgöra fornlämning tills vidare arkeologiska undersökningar genomförts.

Ingen av de påträffade husgrunderna eller kulturlagren kom att tas fram eller undersökas i sin helhet, utan de insatser som genomfördes åsyftade till att hitta fynd eller material som närmare kunde datera lämningarna. Inte heller var det möjligt att avgränsa de lämningarna som påträffades varken inom det ursprungliga utredningsområdet eller inom tilläggsytan.

Den ställvis rika växtligheten inom utredningsområdet kom kraftigt att försvåra samt begränsa de ytor som var möjliga att utreda genom sökschaktning. Växtligheten försvårade även den inventering som föranledde sökschaktningen med grävmaskin. Om vidare arkeologiska insatser planeras måste dessa föregås av en omfattande avverkning som samtidigt inte skadar de lämningar som redan påträffats.

Trots att det är troligt att anta att samtliga husgrunder och kulturlager som påträffats hör till olika skeden av den gård som benämns som Skogstorp finns många frågor fortfarande kvar kring utbredning och funktion samt hur dessa förhåller sig till varandra i både tid och rum.

Figur 19. Slutkarta. Tre husgrunder som är möjliga att datera från vikingatid/medeltid till nyare tid. Inom tilläggsytan påträffades även stolphål och ett kulturlager som kunde dateras till medeltid. I centrala utredningsområdet påträffades ett röjningsröse område som bedöms utgöra övrig kulturhistorisk lämning. Stolphålen ute i åkermarken bedöms utgöra boplatsoområde om än väldigt extensivt med lågt vetenskapligt värde. Skala 1:6 000.

Lämningsnr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
L2019:592	Boplat, extensiva lämningar	Fornlämning
L2019:593	Boplat, extensiva lämningar	Fornlämning
L2019:594	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:595	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:596	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:598	Husgrund, förhistorisk/medeltida	Fornlämning
L2019:611	Lägenhetsbebyggelse	Fornlämning
L2011:8618	Gårdstomt	Fornlämning
L2011:9389	Boplatslämning, övrig	Utgår, överförd till 2011:8618

Figur 20. Resultattabell med antikvarisk bedömning.

REFERENSER

AJNEBJORN, B. 2015. *Härdar och dräneringsdiken i Stensätter. Östergötland, Linköpings kommun, Rystad socken, Stensätter 1:2. Arkeologisk utredning, etapp 2. Rapport 2015:77. Arkeologiska Uppdragsverksamheten.*

BJÖRKHAGER, V. 2012. *6000 år på 1000 kvadratmeter, arkeologiska undersökningar i Bärstadskogen. RAÄ 323 samt ÖM 1 och 2, Bärstadskogen 1:1 och 1:31, Rystad socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Samlingsrapport för två arkeologiska utredningar, två förundersökningar och två slutundersökningar. Östergötlands museum. Rapport 2012:58.*

CARLSSON, T. 2002. *Medeltida härdar i Stensätter. Rystad socken, Linköpings kommun, Östergötland. Arkeologisk utredning. Rapport UV Öst 2002:27.*

FELDT, A C & LUNDBERG, A. 2010. *Ekängen – Gärstad – Distorp – Røxtuna. Rystad socken och Linköpings stad, Linköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förstudie. Östergötlands länsmuseum. Rapport 2010:64.*

Historiska kartor

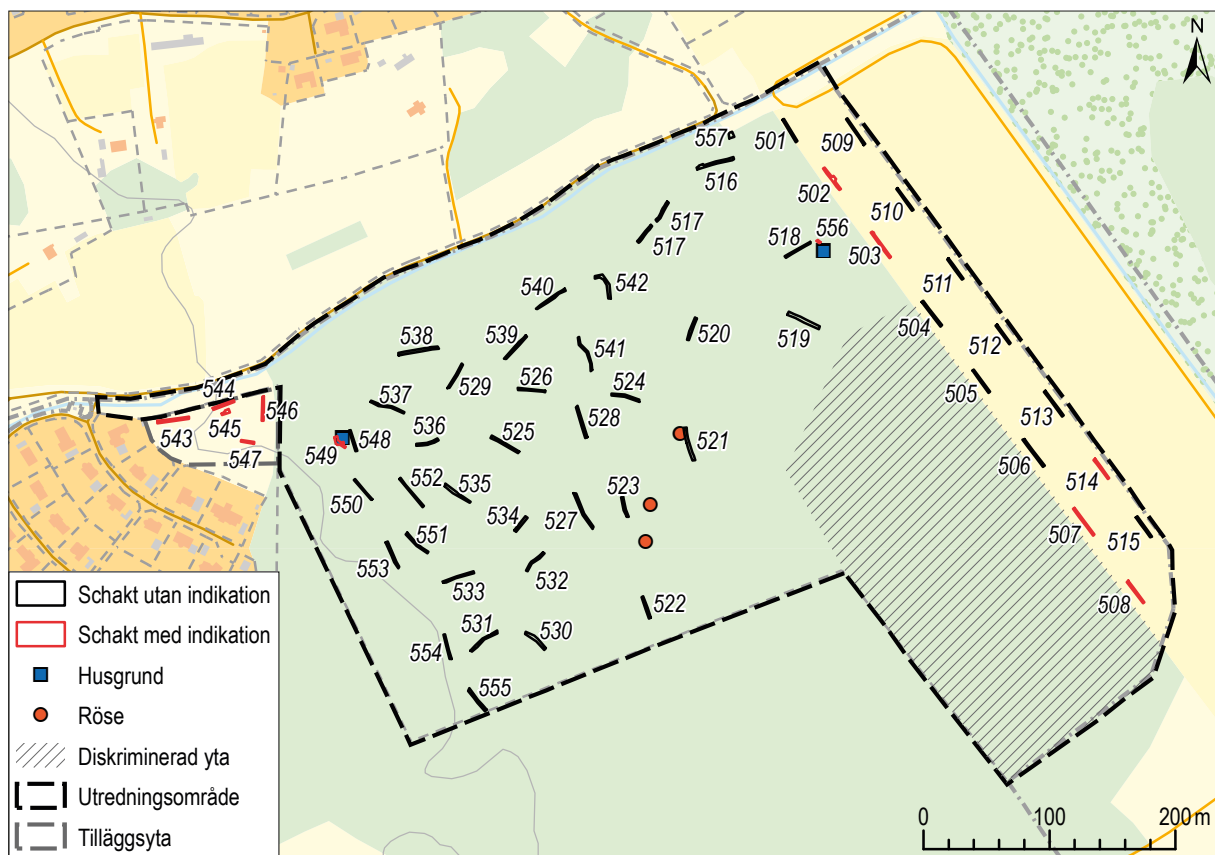
TINNERSTORP NR 1 1691
Geometrisk avmätning
Lantmäteristyrelsens arkiv: D14:18-19

NÄSBY NR 1-4 1807
Ägomätning
Lantmäteristyrelsens arkiv: D86-21:2

HÄRADSEKONOMISKA KARTAN 1868-77
RAK-id: J112-55-23

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	3140 och 3196
Länsstyrelsens dnr:	431-10688-17 och 431-4720-18
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2018-01-16 och 2018-05-08
Uppdragsgivare:	Trivselhus mark AB
Uppdragsnr i Fornreg:	201900100 och 201800140
Län:	Östergötland
Landskap:	Östergötland
Kommun:	Linköping
Socken:	Rystad socken
Fastighetsbeteckning:	Näsby 5.55 och Näsby 5.53
Typ av undersökning:	Arkeologisk utredning, etapp 1 & 2
Fältarbetstid:	4 och 11–27 juni 2018
Inmätningssmetod:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH2000
Projektledare:	Hampus Norrgren
Rapportansvarig:	Hampus Norrgren
Fältarbetspersonal:	Hampus Norrgren, Samuel Björklund, Matilda Nohrstedt
Kvalitetssäkring:	Cecilia Lindblom
Planer och layout:	Samuel Björklund
Makrofossilsanalys:	Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs.

BILAGA 1 SCHAKTTABELL

Nr	Storlek (kvm)	Matjord/mylla	Djup (m)	Undergrund	Beskrivning	Anläggningar
501	22,4	Matjord av brun till mörkbrun, siltig lera, 0,3-0,35 meter tjock.	0,4	Undergrunden bestod av ljusgrå lera med fläckar av silt. Innehöll begränsat med småsten.	Undergrunden var mycket torr, på grund av torka.	Två täckdiken påträffades, AD 101 och AD 102.
502		Matjord av mörkbrun, siltig lera med enstaka obrända ben och småsten. 0,34 meter tjock.	0,4	Undergrunden bestod av lerig silt med sten (strl: 0,25-0,4 m). Järnutfällningar förekom.	Schaktet gjordes med en skobredd (1,4 meter), men drogs ut till dubbel skobredd då två stolphål påträffades. Någon möjlig fortsättning observerades inte.	Schaktet innehöll två stolphål BS 104 och BS 105 samt ett täckdike AD 103. Stolphålet BS 104 undersöktes till 50 procent.
503		Matjorden var mörkt brun och bestod av lerig silt. Den innehåller enstaka obrända ben och enstaka stenar (strl: 0,1 m). Matjordens tjocklek är mellan 0,25-0,3 meter.	0,34	Undergrunden består av ljusbeige, gulaktig silt. Inslag av sand och sten. Viss järnutfällning.		Ett stolphål, BS 106, påträffades i schaktet.
504		Matjorden bestod av brun, sandig silt med lera, sten och småsten. Tjocklek 0,25-0,3 meter	0,3-0,35	Undergrunden var av gul-beige silt till lera i nordöst. Järnutfällningar förekom.		Ett täckdike, AD 107, påträffades i schaktet.
505		Matjorden var gråbrun och torr, innehållande sten och småsten. Den bestod av sandig och siltig lera och var 0,3 meter tjock.	0,35-0,4	Undergrunden var siltig med inslag av lera och sand, sten och småsten. Även större markfasta stenar runt 0,4 meter påträffades i schaktet.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
506		Matjorden var 0,35 meter tjock.	0,4	Fet, varvig ljusbeige lera.	Schaktet ligger i nordöstlig sydvästlig riktning. Schaktet drogs med en skobredd, ca 1,4 meter bred.	I schaktet påträffades två recenta täckdiken: AD 108 och AD 109. Inga lager eller övriga anläggningar förekommer.
507		Matjorden var 0,35 meter tjock.	0,45	Fet, gråbeige varvig lera.	Schaktet ligger i nordöstlig sydvästlig riktning.	Två stolphål påträffades i schaktet, BS 110, BS 111. Även diket AD 112.
508		Matjorden var 0,3-0,35 meter tjock.	0,4-0,45	Fet, gråbeige varvig lera.	Schaktet ligger i nordöstlig sydvästlig riktning.	Två täckdiken löpte tvärs över schaktet: AD 113 och AD 115.
509		Matjorden var 0,35-0,4 meter tjock.	0,5-0,5	Fet, gråbeige varvig lera.	Schaktet ligger i nordöstlig sydvästlig riktning.	Ett recent täckdike påträffades, AD 116.
510		Matjorden var 0,35 meter tjock.	0,4-0,45	Fet, gråbeige varvig lera. Ett stråk i östra delen av schaktet innehåller gulbeige, stenrik lera.	Schaktet ligger i nordöstlig sydvästlig riktning.	Ett recent täckdike påträffades, AD 118.
511		Matjorden var 0,3-0,35 meter tjock.	0,4-0,45	Fet, ljusbeige, varvig lera. Stråk med gulbeige silt och lerinslag finns i schaktets östra del.	Schaktet ligger i nordöstlig sydvästlig riktning.	Ett dräneringsdike, AD 119, var klätt med trä. Möjligt ett trärör, äldre lämning?
512		Matjorden var 0,3-0,35 meter tjock.	0,35-0,4	Fet, ljusbeige, varvig lera. Stråk med ljus gulbeige silt och lerinslag finns i schaktets västra del.	Schaktet ligger i nordöstlig sydvästlig riktning.	Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
513		Matjorden var 0,3-0,35 meter tjock.	0,35-0,4	I den västra halvan av schaktet bestod undergrunden av gulbeige silt med inslag av lera och stenar mindre än en knytnäve. I öst övergår undergrunden i den gråbeiga varviga leran. I den östra änden framkom en större naturlig sten.	Schaktet ligger i nordöstlig sydvästlig riktning.	Ett täckdike framkom i schaktet: AD 120.

Bilaga 1 Schakttabell, forts.

Nr	Storlek (kvm)	Matjord/mylla	Djup (m)	Undergrund	Beskrivning	Anläggningar
514		Matjorden var 0,3-0,35 meter tjock.	0,35-0,4	I västra delen av schaktet består undergrunden av ljusbeige silt med inslag av lera och enstaka sten. Vid schaktets mitt övergår undergrunden till den gråbeiga leran åt öst.	Schaktet ligger i nordöstlig sydvästlig riktning.	Ett täckdike, AD 121 och ett möjligt stolphål, BS 122 påträffades i schaktet.
515	24,3	Matjorden bestod av siltig lera, mörkt gråbrun i färgen och med enstaka småstenar. 0,24 meter tjockt.	0,3	Undergrunden var av ljus- till mörkgrå varvig lera.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
516		Myllan bestod av sandig silt, sten (strl: 0,2-0,5 meter) och innehöll rikligt med rötter. 0,35 meter tjock.	0,55	Undergrund av gul-grå, fläckig silt med sten (strl: 0,2 meter) och småsten (strl: 0,02-0,05 meter). 6 meter från schaktets östra begränsning övergick undergrunden i ett blötare, lerigare material. Färgen var densamma.	Schaktet skär ett dike som fortfarande är i bruk. Och ett äldre, övervuxet dike.	Ett dike, AD 123, och en grop BG 125, inga fynd eller kulturlager.
517	53,6	Myllan bestod av sandig silt som var gråbrun i färgen. Innehåller sten, strl: 0,2-0,4 och 0,6 meter. Myllan var 0,2-0,3 meter tjock.	0,45	Undergrunden bestod av lerig, sandig silt, fläckar i orange-beige-bruna färger. Vattenavsatt? Både större och mindre sten fanns i undergrunden.	Schaktet bestod av två delkontexter då det skiljdes av ett större dike som var i bruk.	Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
518	32,2	Mylla av sandig silt, mörkbrun i färgen, 0,2-0,3 meter tjock.	0,3	Undergrunden var ljusbrun, sandig silt med lerinslag.	Schaktet lades vid en husgrund (KK 127) nära åkern i den östra delen av området.	Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
519		Myllan bestod av brungrå, sandig silt med större sten.	0,3-0,4	Undergrunden bestod av silt med inslag av sand och grus. I ljusbeige till vit färg. Mörkfärgningar efter rötter förekom.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
520		Myllan bestod av sandig silt och sten (strl: 0,3 meter). Innehöll mycket rötter från granarna i granplanteringen. Myllans tjocklek var 0,39 meter.	0,2-0,45	Undergrunden består av gul-orange siltig sand med enstaka mindre stenaroch även enstaka markfassta stenar.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
521		Blötare mylla än i övriga schakt, gråbrun i färgen och bestod av sandig, humös silt med enstaka knytnävsstora stenar och rikligt med rötter. Myllan var 0,2-0,4 meter tjock.	0,3-0,4	Undergrunden infiltrerades av myllan, men bestod av ljusbeige till orange, siltig sand. Både markfassta stenar och mindre sten (strl: 0,08-0,3 meter) förekom i undergrunden. I den södra delen av schaktet bestod undergrunden av lera och var mörkbrun, samma färg som myllan.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
522		Myllan bestod av bruntsvart till grå sandig och humös silt med inslag av lera. Stenar i lagret är unt 0,4 meter stora och stack upp över markytan. Myllan var 0,07-0,25 meter.	0,3-0,35	Undergrunden bestod av sandig silt med lerfläckar. Beige till grågul i färgen.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
523		Myllan bestod av ett tunt lager sandig, humös silt med rötter. Gråbrun i färgen. Myllan var 0,1 meter tjock och innehöll enstaka stenar.	0,2	Undergrunden bestod av ett ljusbrunt, siltigt material med sten, både markfast och mindre stenar, strl: 0,08-0,3 meter.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.

Bilaga 1 Schakttabell, forts.

Nr	Storlek (kvm)	Matjord/mylla	Djup (m)	Undergrund	Beskrivning	Anläggningar
524		Myllan består av sandig silt med inslag av grus som är gråbrun. Enstaka knytnävsstora stenar och enstaka större stenar, strl 0,4-0,6 meter. Myllans tjocklek är 0,2-0,4 meter.	0,5	Undergrunden var lik myllan i färgen, endast något ljusare. Den bestod av silt och innehöll enstaka markfasta stenar och enstaka mindre stenar, runt 0,1 meter stora.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
525		Myllan var humös, siltig sand. Luftigt och med brun färg. Enstaka stenar runt 0,1 meter stora, samt enstaka större stenar, 0,5 meter stora. Myllans tjocklek var 0,11-0,3 meter.	0,2-0,35	Undergrunden bestod av ljus silt med inslag av sand och innehöll enstaka markfasta stenar, 0,1-0,15 meter stora.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
526	29,4	Myllan bestod av luftig, sandig och siltig humus. Färgen var brunsvart och dess tjocklek runt 0,1-0,3 meter, djupare åt nordöst.		Undergrunden var i sydväst ljusbrun silt men blev åt noröst brun till grå och finsandig silt. Spår av rötter. Enstaka stenar nedtryckta i undergrunden, efter att skogsmaskiner åkt över?		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
527		Myllan är brun, humös, sandig silt med rikligt av rötter och sten. Myllans tjocklek är 0,1-0,2 meter.	0,25	Undergrunden var ljusbrun och innehöll mindre stenar ca 0,1-0,13 meter. Materialet var siltig med inslag av sand.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
528		Myllan är brun, humös, sandig silt med rikligt av rötter och sten. Myllans tjocklek är 0,1-0,2 meter.	0,26	Undergrunden var ljusbrun och innehöll mindre stenar. Materialet var siltig med inslag av sand.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
529	29,4	Myllan var humös och sandig. Dess färg var mörkbrun och tjockleken mellan 0,16-0,3 meter.	0,25	Undergrunden var ljusbrun och innehöll mindre stenar. Materialet var siltig med inslag av sand.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
530	32,2	Myllan var humös och sandig men blev siltigare och med kompakt mot botten. Dess färg var mörkbrun och tjockleken mellan 0,16-0,3 meter.	0,2-0,35	Undergrunden var av ljusbrun sandig silt med sten (0,25 meter stora). Undergrunden bestod även av lera i schaktets mitt.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
531	42	Myllan var upp till 0,3 meter tjock.	0,2-0,3	Undergrunden var gråbeige silt med sandinslag. Enstaka stenar något större än knytnävsstora.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
532	33,6	Humös mylla med sandig silt. Mörkbrun i färgen.		I schaktets mitt innehöll undergrunden rikligt med sten (strl: 0,25-0,6). Dessa sticker upp ovanför markytan. Undergrunden bestod av siltig, sandig lera som var ljusbrun till brun i färgen.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
533	42	Myllan var 0,2-0,3 meter tjock.	0,3-0,35	Undergrunden bestod av ljusbeige silt med enstaka stenar, vissa större än knytnävsstora.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
534		Myllan var av kompakt, sandig silt som var brungrå till färgen. Stenar förekom och även rikligt med rötter. Myllans tjocklek var runt 0,35-0,55 meter.	0,6-0,7	Undergrunden var gråbrun till ljus gulbrun, bestående av sandig silt och sten.		Ett dike påträffades i schaktet, AD 133

Bilaga 1 Schakttabell, forts.

Nr	Storlek (kvm)	Matjord/mylla	Djup (m)	Undergrund	Beskrivning	Anläggningar
535	36,4	Myllan var mellan 0,15-0,2 meter tjock.	0,2-0,25	Undergrunden bestod av ljusbeige, sandig silt med enstaka större stenar, även enstaka mindre stenar. Mörkfärgningar i botten efter rötter.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
536	25,5	Myllan var gråbrun och innehöll sandig silt med enstaka knyt-nävsstora stenar och rötter. Myllans tjocklek var mellan 0,07-0,22 meter.	0,3	Undergrunden var snarlik myllan till färgen, dock inte lika grå. En koncentration av sten finns i schaktets mitt, stenstorleken är 0,2-0,3 meter. Utöver stenkoncentrationen är schaktet nästintill tomt på sten.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
537		Myllan var mellan 0,2-0,25 meter tjock.	0,25-0,35	Undergrunden bestod av silt blandat med enstaka mindre stenar och grus.	I schaktets östra del fanns en rad av större stenar.	Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
538	45	Myllan består av sandig silt, en gråbrun stenkoncentration i dess östra del, annars endast enstaka stenar runt 0,1 meter stora. Myllans tjocklek är 0,07-0,35	0,2-0,4	Undergrunden var orangebrun till gråbrun och bestod av sandig silt med inslag av lera. I undergrunden ligger ett antal markfasta stenblock som är 1-2,5 meter stora, varav ett sticker upp över markytan.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
539	34,5	Myllan bestod av brun, humös, sandig silt med enstaka stenar. En stenkoncentration i schaktets mitt, stenstorlek 0,1-0,23 meter. Myllans tjocklek var 0,2 meter.	0,3	Undergrunden bestod av sandig silt, något ljusare brun färg än myllans. I undergrunden fanns enstaka större markfasta stenar (0,6-0,8 meter stora).		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
540		Myllan bestod av sandig, grå silt. Dess tjocklek var 0,28 meter.	0,35-0,4	Undergrunden bestod av ljusbrun, sandig silt, med lerinslag.	I skiftet mellan undergrunden och myllan påträffades en hästsko och en söm, fynden togs inte in. Genom schaktet löpte ett modernt dike.	Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
541	49	Myllan var mellan 0,15-0,35 meter tjock.	0,2-0,4	Undergrunden var av siltig, finkornig sand med enstaka stenar som var större än knyt-nävsstorlek.	I schaktets mitt sjunker topografin. Där löper ett övervuxet dike tvärs över schaktet.	Ett dike, annars inga anläggningar, fynd eller kulturlager.
542		Myllan var av sandig silt, i sydöst var myllan mer humös. Myllan varierade mellan 0,03-0,2 meter.	0,1-0,25	Undergrunden bestod av sandig silt, något mer sand än i tidigare schakt. I sydöst fanns även tre större, markfasta stenar, ca 0,4-0,6 meter stora.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
543		Myllan var 0,3-0,35 meter tjock.	0,35-0,4	Ljusbeige lera med inslag av silt och sten, främst mindre än knyt-nävsstorlek och enstaka större.		Tre möjliga stolphål och en grop, ej undersökta.
544		Matjorden var 0,2-0,2 meter tjock.	0,6-0,65	Ej grävd till undergrunden.		I schaktet framkom ett kulturlager, KL 138, två lig-gande plankor runt 0,2-0,25 meter tjocka.
545		Matjorden var 0,3-0,35 meter tjock.	0,65-0,7	Ej grävd till undergrunden.	Schaktet gjordes i syfte att bestämma utbredningen av kulturlager KL 138.	En rest av kulturlager KL 138 påträffades i schaktet, dock betydligt tunnare än i schakt 544.
546		Matjorden var 0,3-0,35 meter tjock.	0,55-0,6	Undergrund av ljusbeige lera med inslag av silt och sten.		Ett stolphål påträffades, undersöktes ej.
547		Matjorden var 0,25-0,3 meter tjock.	0,7-0,75	Undergrunden bestod av ljusbeige siltig lera med inslag av sten.		I schaktet påträffades en husgrund med stensyllar och tillhörande kulturlager, KL 140.

Bilaga 1 Schakttabell, forts.

Nr	Storlek (kvm)	Matjord/mylla	Djup (m)	Undergrund	Beskrivning	Anläggningar
548	24	Myllan bestod av sandig silt, brun till brunröd. Riktligt med sten (strl: 02-035 meter stora) i en större svacka men inte i övrigt. Myllan var 0,25 meter tjock, i svackan 0,55 meter.	0,65	Undergrunden var vit till ljusbeige och bestod av sandig silt.	Schaktet lades längs med huset 141s östliga syll. Den stenfyllda svackan som påträffades är möjligt utfylld med stenmaterialet. I schaktet påträffades en spik vid detektering.	En spik påträffades, denna omhändertogs inte.
549		Myllan bestod av ljusbrun sandig silt, närmare spisiröset är myllan mörkbrunt och innehåller mer sand.		Undergrunden nåddes inte.	Schaktet är delvis lagt i hus 141, i dess södra del intill ett spisiröset. Detta för att fastställa den södra syllens plats och för att kunna datera husgrunden.	KK 141, husgrund, samt ett tegelbemängt lager, KL 142. En välbevarad sölja hittades vid detektering samt ett antal spikar. Spikarna togs inte in.
550		Myllan var 0,15-0,2 meter tjock.	0,25-0,3	Undergrunden var brunbeige silt med inslag av lera och mindre stenar.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
551	39,2	Myllan var 0,15-0,25 meter tjock.	0,2-25	Undergrunden bestod av silt med inslag av finkornig sand. Bitvis större inslag av sten, främst i nordöstra delen av schaktet.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
552	39,2	Myllan bestod av mörkbrun, lerig silt, inslag av finkornig sand. Sten (0,1-0,2 meter stora) förekommer. Myllan är tjock, mellan 0,4 meter i norr och 0,57 meter i söder. Den verkar tunna ut åt väst, slutning?		Undergrunden bestod mestadels av ljus, lerig silt, brunorange på sina håll. Ser på mitten och åt söder ut att vara vattenavsatt.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
553		Myllan var 0,25-0,3 meter tjock.	0,4-0,5	Ljusbeige siltig sand med enstaka stenar, tre till fyra större stenar i schaktets nordvästra hörn.		Inga anläggningar, fynd eller kulturlager påträffades.
554		Mylla/matjorden var mellan 0,25-0,35 meter tjock.	0,4-0,45	Undergrunden bestod av ljusbeige sandig silt med lerinslag. Enstaka stenar i undergrunden.	Ett möjligt dike påträffades som kan ha använts till odling då ett lager av matjord och lera påträffades.	
555	35	Myllan var 0,15-0,2 meter tjock.	0,2-0,3	Undergrunden bestod av sand med inslag av silt, enstaka stenar runt knytnävsstorlek, större i schaktets sydvästra del på grund av dike?		Dike påträffades i schaktet.
556	5,46	Myllan bestod av ljusbrun siltig sand. Runt 0,2-0,3 meter tjock.	0,2-0,4	Undergrunden var ljus beige till vit och bestod av siltig sand.	Schaktet lades i husgrund 127. Vid stolphål 143 stoppades schaktning, därför nåddes undergrunden endast i södra delen av schaktet.	Ett möjligt stolphål, BS 143 påträffades i schaktet.
557		Endast torv kunde observeras på utfyllnadsmassorna.	0,3	Ej grävd i botten.	Schaktet gjordes för att undersöka en vägbank. De kompakta utfyllnadsmassorna i vägbanken bestod av grus, småsten blandat med silt. I botten påträffades större sten. Inga metallföremål hittades med detektor. Ej grävt i botten.	En vägbank undersöktes, inga föremål eller kulturlager påträffades.

BILAGA 2 ANLÄGGNINGSTABELL

Nr	Objekt	Storlek (m)	Form i plan	Beskrivning
101	Dike			
102	Dike			
103	Dike			
104	Stolphål	0,47	Rund	U-format stolphål med plan botten. Fyllning av brun, siltig lera, även inslag av ljusgrå lera. Ca 10 graders vertikal lutning åt öst. I fyllningen fanns också järnutfällningar och rödaktig sten. Stolphålet är beläget 0,6 meter nordost om BS 105.
105	Stolphål	0,41	Rund	Endast dokumenterad i plan: fyllning av brun, siltig, kompakt lera. Ligger ca 0,6 meter sydväst om BS 104.
106	Stolphål	0,5	Rundad	Undersökt till 25 procent. Fyllningen är mörkbrun, lucker och humös silt. Skålformad med en vertikal sida, och rundad botten. Botten är infiltrerad av undergrunden. I botten påträffades sten, strl: 0,06 meter och småsten, strl: 0,02 meter).
107	Dike			
108	Dike			
109	Dike			
110	Stolphål	0,3	Rund	Möjlig stenskoning. Fyllning av brungrå silt. Gråare och mörkare än undergrunden. Anläggningen är inte grävd.
111	Stolphål	0,3	Rund	Grå, mörkbrun fyllning. Troligt stөрhål.
112	Dike			
113	Dike			
114	Stenlyft	0,6x0,5	Oval	Fyllning av gråsvart lera. Inga fynd synliga i plan och syns inte vara kulturpåverkad. Tolkas därför som stenlyft. Utgår.
115	Dike			
116	Dike			
117	Dike			
118	Dike			
119	Dike			
120	Dike			
121	Dike			
122	Stolphål	0,5x0,4	Oval	Oval mörkfärgning i plan med fyllning bestående av brunsvart siltig lera och sotstänk. 0,17 meter djup och u-format med plan botten i profil. Ensamliggande?
123	Dike	3x2 m		Minst 0,45 meter djupt och 2 meter brett.
124	Dike			
125	Grop, odef.		Oval	I gropens centrum är fyllningen brun-svart, lerig och innehåller sten, sand- och kolstänk. Gropens sidor består av ljus, gråaktig lera, även den innehåller sot- och kolfläckar. Den skiljer sig något från undergrunden som är något gulare och siltigare. Svårt att avgöra om det är naturligt eller gjort med intention.
126	Stolphål			Utgår. Stenlyft.
127	Husgrund		Rektangulär	Husgrunden utgörs av synliga stensyllar och åt söder finns en "utbyggnad" samt en möjlig trappsten. Husets funktion är oklar, men en brodd hittades i schakt 556, i husets norra del. Ett bryne hittades strax utanför husgrunden i schakt 518 och ytterligare ett möjligt bryne påträffades i schakt 556. Syllarnas stenar var rundade och runt 0,4 meter stora.
128	Recent husgrund	4,5x2	Rektangulär	Husgrunden ligger intill skogsvägen i den norra delen av undersökningsområdet. En större betongplatta i östra delen av anläggningen, denna saknas i väst. Stenarna var huggna/sprängda, stenstorlek: 1x0,7x0,5 meter.
129	Husgrund			Ny inmätning, husgrund inmätt som 141
130	Röse	5	Rund	Runt röse som sticker upp 0,6 meter ovan marknivå. Röset har en möjlig kantkejd synlig längs dess västra och sydöstra sidor. Stenarna är mellan 0,3-0,47 meter och de större runt 0,55 meter. De nedre stenarna är mindre. I röset finns både rundade och skarpkantade stenar. I dess södra del står en gran och flera stubbar kunde observeras.

Bilaga 2 Anläggningstabell, forts.

Nr	Objekt	Storlek (m)	Form i plan	Beskrivning
131	Röse	4x6	Fyrsidig	Fyrsidigt röse, ca tre lager sten från markytan, cirka 0,45 meter. Röset ser ut att vara skadat i väst av två gropar, samt har granar planterats på lämningen. Röset är rektangulärt och ligger i nord-sydlig riktning. Stenarna i rösets botten är runt 0,4-0,6 meter och ovanpå ser majoriteten av stenarna ut att ha en storlek mellan 0,15-0,3 meter.
132	Röse	3-4	Rundad eller tresidig	Rösets höjd är 0,55 meter ovanför markytan. I syd sydväst ligger ett stenblock som stenarna i röset lagts emot. Majoriteten av stenarna är 0,27-0,3 meter stora.
133	Dike		Avlång	Stenfyllt dike med rikligt av sten. Färgen är densamma som myllan, det vill säga brungrå. Stensstorleken mellan 0,15-0,32 meter. Djupet har varit minst 0,6 meter.
134	Stolphål	0,4 m i diameter	cirkulärt	Mindre stolphål, cirkulär mörkfärgning. Fyllningen bestod av mörkbrun silt, enstaka stenar synliga i plan. Kan utgöra skoning. Anläggningen kom inte att undersökas.
135	Grop, odef.			
136	Stolphål	0,3 m i diameter	cirkulärt	Mindre stolphål, cirkulär mörkfärgning. Fyllningen bestod av mörkbrun silt. Anläggningen kom inte att undersökas.
137	Stolphål	0,5 m i diameter	rundat	Större kraftigare rundad mörkfärgning. Troligt stolphål alternativt grop. Fyllning bestod av mörkbrun silt. Anläggningen undersöktes inte.
138	Kulturlager			Mörkbrunt kulturlager innehållande kol sot och enstaka brända ben. Vid rensning påträffades slagghögar och obrända trärester. Lagret påträffades i två schakt 544 och 545 men var tjockast i 544. Lagret kom ej att undersökas vidare.
139	Stolphål	0,3 m i diameter	cirkulärt	Mindre cirkulärt stolphål. Fyllning bestod av mörkbrun silt. Antydning till stenskonig i plan. Anläggningen undersöktes inte.
140	Kulturlager	3,4 x 1,5 m	Rektangulärt	Utkastlager inafför två enkelrader med syllsten. Endast delvis framtäget. I lagret påträffades obrända djurben, odenfärgade och svårt korridierade järnföremål samt ett antal skärvor yngre rödgods. En av skärvorna uppvisade sk hemringsdekor och kan dateras till 1600-1700-tal. Lagret kom inte att undersökas vidare.
141	Syllar och spisröse i hus 129	6x12	Rektangulär	Husgrunden hade tre tydliga syllar, den norra syllen var något otydlig. Stenarna i syllarna låg en bit under myllan och det var tätt bevuxna med hallonbuskar, nyponbuskar och annat snår. Därför var det svårt att lokalisera syllen. Stenarna i syllarna var rundade och mellan 0,4-0,5 meter i diameter. Spisröse i husets nordvästliga del. Spisröset är 0,6 meter högt och cirka 4 meter i diameter. Nedanför spisröset återfanns KL 142, med tegel, troligen utrasat från spisen. Växtligheten förhindrade en ordentlig detektering av området.
142	Kulturlager med raseringsring			Legret täcktes av mylla. Under var lagret sandigt, ljusbrun till mörkbrun i färgen med sekundärbrända tegelfragment. Närmare spisröset ökar tegelfrekvensen. Lagret ligger i hus 141, och tillhör raseringsfasen. Vid den södra syllen påträffades en välbevarad sölja vid detekteringen av lagret. Utöver det bestod fynden som påträffades vid detekteringen endast av enstaka spikar.
143	Stolphål	0,27	Rundad	I schakt 556 påträffades ett möjligt stolphål. Ingen mörkfärgning, endast skarpkantade stenar i en rundad formation. Stensstorleken varierade mellan 0,07-0,15 meter. Ligger inom begränsningen för husgrunden 127.

BILAGA 3. FYNDTABELL

Fyndnr	Schaktnr	Anläggningsnr	Typ	Material	Beskrivning
556:861	556	127	Hästbrodd	Järn	Hästbrodd i järn. 0,36 x 0,2 x 0,21. Fyndet kasserades.
5555:860	518	Matjord/mylla	Bryne	Sten	Del av bryne. Rektangulär form 0,37 x 0,33 x 0,13 m. Ovan sidan slät slipyta. Fyndet återdeponerades
142:859	549	142	Sölja	Cu-leg	Mindre sölja, troligtvis för sko eller mindre rem. Fyndet återdeponerades

BILAGA 4. ^{14}C -ANALYS

International Chemical Analysis Inc.
10585 NW 53rd ST.
Sunrise, FL 33351

Summary of Ages

Submitter Name: Hampus Norrgren

Company Name: Arkeologikonsult

Address: Optimusvagen 14 19434 Upplands Vasby Sweden

Date Received: September 04, 2018

Date Reported: September 25, 2018

ICA ID	Submitter ID	Material Type	Pretreatment	Conventional Age	Calibrated Age
18C/0917	138.720	Charcoal	AAA	610 +/- 30 BP	Cal 1290 - 1410 AD

- Calibrated ages are attained using INTCAL13: **IntCal13 and Marine13 Radiocarbon Age Calibration Curves 0–50,000 Years cal BP.** *Paula J Reimer, Edouard Bard, Alex Bayliss, J Warren Beck, Paul G Blackwell, Christopher Bronk Ramsey, Caitlin E Buck, Hai Cheng, R Lawrence Edwards, Michael Friedrich, Pieter M Grootes, Thomas P Guilderson, Hafliði Hafliðason, Irka Hajdas, Christine Hatté, Timothy J Heaton, Dirk L Hoffmann, Alan G Hogg, Konrad A Hughen, K Felix Kaiser, Bernd Kromer, Sturt W Manning, Mu Niu, Ron W Reimer, David A Richards, E Marian Scott, John R Southon, Richard A Staff, Christian S M Turney, Johannes van der Plicht. Radiocarbon 55(4), Pages 1869–1887.*
- Unless otherwise stated, 2 sigma calibration (95% probability) is used.
- Conventional ages are given in BP (BP=Before Present, 1950 AD), and have been corrected for fractionation using the delta C13.

Rapporter från Arkeologikonsult 2019:3140